

ביתו לחסוך, ולהרגיש בזה טעם מיוחד, ולאט לאט הסכום גדול וחוסכים יותר.

כל אחד יבדוק על ידי מי שמתיעץ עמו היכן לשמור חסכונותיו, רק למען השם לא אצל בני אדם פרטיים, גם אם הם מבטיחים אחוזים גבוהים, ובדרך כלל ככל שההבטחה על אחוזי ריווח גבוהים יותר, הסיכונים להפסיד גם את הקרן ג"כ גבוהים יותר, ומצויים יותר, ודעו נא שהרבה שוא ושקר טמונים תחת הבטחות אלה, וצריך לבדוק היטב בטרם משקיעים [להלן אות י"ב].

כבר יצאו גדולי הפוסקים בהוראתם² שאין זה חסרון באמונה ובבטחון במה שחוסך ומניח כסף לאחר זמן, רק אדרבה זו חובת ההשתדלות, ובדורנו מן החובה לנהוג כן.

ואציין עוד שדעת מו"ז מרן בעל שבט הלוי זצ"ל שאם חוסכים כסף לצרכי נישואי הצאצאים, אפשר לקחת לצורך חסכון זה עד קרוב למחצית ממעות המעשר שלו (ז"א 49%) והשאר יחלק לעניים או מוסדות התורה, ואין כוונתי שתחסכו את מעות המעשר בלבד, אלא שתרגילו עצמכם לחסוך גם מהכסף הפרטי.

יב. **תזהרו מפיתויים להשקעות:** בתקופה האחרונה רבו גם רבו לצערינו, אינשי דלא מעלי, אנשים בעלי דמיון, אשר בלשון חלקלקות הצליחו להפיל ברשתם הרבה משפחות, אשר תמורת הבטחת רווחים גדולים, ואפילו דמיוניים, לקחו מהם כסף רב, כביכול לצורך השקעה בפרוייקטים גדולים שלא היו ולא נבראו,

ב. כמו שכתב מו"ז מרן בעל שבט הלוי זצ"ל (בחלק ד' סימן א' ס"ק ב'), ובשו"ת באגרות משה להגר"מ פיינשטיין זצ"ל (באו"ח חלק ב' סימן קי"א), ואו"ח (חלק ד' סימן מ"ח), ובשו"ת באר משה להגאון מדעבריצין זצ"ל (חלק ח' סימנים קי"ח - קי"ט).

קודמת לכל אדם ואינו חייב ליתן מעשר כספים וצדקה עד שיהי' לו פרנסתו.

מי חייב במעשר כספים

עני שמתפרנס מקופה של צדקה פטור ממעשר כספים ומ"מ אם הוא רוצה להחמיר ע"ע ראוי שיתן המעשר כספים לקופה ממנה מתפרנס (ס' צדקה ומשפט פ"ה הערה כ"ז).

בגדר עני נחלקו הפוסקים, ואע"פ די"א דהגדר הוא שאין לו מספיק ללחם ומים (ערוה"ש יו"ד סי' רנ"א ס"ה), אבל למעשה בימינו הגדר הוא יותר מזה, ואם מצבו דחוק שזקוק לעזרת אחרים ובבית הוא חי בדחקות, א"צ להפריש מעשר כספים [ע' שו"ת תשוה"נ (ח"א סי' תק"ס)], ונ"מ טובא בזה לגבי אברך כולל שמקבל מילגה מהכולל דאע"פ שבפשטות הוא חייב במעשר כספים, מ"מ אם הוא חי בדחקות אינו חייב להפריש. ובגדר הזה, שאלו הגריש"א שליט"א (ס' הל' מעשר כספים הערה 165) ואמר שמי שרגיל לאכול בשר בסעודת הצהריים פעמיים משך השבוע, ובגלל שנותן מעשר יצטרך למעט ולאכול רק פ"א בשבוע, פטור מליתן מעשר כספים, ופעם אחר אמר שאם הכסף שברשותו מספיק בדיוק למחייתו באופן הרגיל ולא יישאר ברשותו מאומה, פטור מלעשר מדינא, ובודאי אם נשאר בחובה בסוף החודש בחשבון בנק. אבל כשספרו לקה"י זצ"ל את דברי מחותנו שליט"א, אמר דאע"פ שמן הדין א"א לחייבו להפריש מעשר כספים, מ"מ יש ג' סיבות

א"צ להפריש מעשר כספים מהשקעות במניות וניירות ערך וקרקעות עד שימכרם ויממש את רווחיו, ומ"מ פסק בשו"ת תשוה"נ (ח"א סי' תק"ס) אם מכר קרקע כדי להשקיע כספו בעסק אחר, חייב להפריש מעשר ממה שהרויח על הקרקע שמכר.

כ' בס' צדקה ומשפט (פ"ה הערה ל"ז) דאם מקבל החזר כספי מחברת ביטוח עבור הפסד שנגרם לו, א"צ להפריש מעשר כספים ע"ז דזה מילוי חסרון ולא ריוח, ועוד דקיי"ל דיכול לנכות ההפסד מן הריוח, ומ"מ חייב להפריש מעשר ממה שמקבל החזר מהביטוח כאשר נגרם צער או איבוד ימי עבודה.

דמי ביטוח לאומי

המקבל דמי ביטוח לאומי חייב לעשרם וכן קצבת ילדים, אבל אם מעביר כל הקצבת ילדים לחשבון בנק מיוחד על שם, שצובר שם כספים כדי לקנות להם דירה לכשיגדלו, פסק הגרשז"א זצ"ל (ס' הלכות מעשר כספים הערה 105) דא"צ להפריש מעשר כספים כיון שהוא אינו משתמש בכספים הללו לעצמו ומיועדים ומיוחדים לצורך נישואי בניו, ולכאורה מן הראוי שיכוון שלא לזכות בכספים הללו לעצמו בכלל.

כמו"כ חייב להפריש ממה שמקבל דמי הבטחת הכנסה, ומ"מ אם אין לו כדי פרנסתו, הרי דינו כעני ובכה"ג נפסק בשו"ע (יו"ד סי' רנ"א ס"ג) דפרנסת עצמו

תוכן הענינים

הקדמה 13

שער ההלכה

מבוא לשער ההלכה 27

פרק א השידוכין א

חיוב הנישואין א גיל הנישואין א המנהג לעסוק בתורה כליל שנת כ' א תפילה על הזיווג א סדר נישואי בנים א האיסור להנשא בלא שידוך א שלא להעלים חסרונות א ההיתר להסתכל על בחורה למטרת **נישואין** א יציאה מא"י **לצורך נישואין** א חיוב על ההורים להשיא את בניו א מכספי **מעשר** א כשהוריו או רבותיו מתנגדים לשידוך א המשודכים צריכים ליזהר מלספר לשון הרע על זולתו א השגת גבול בשידוכין א ה"ווארט"

פרק ב הראויים לחיתון י

להשיא בתו לת"ח א לישא בת תלמיד חכם א לבדוק באחי האם א נישואי ע"ה לכהנת א נישואי קרובי משפחה א שידוך עם בת הנדה א בנים מאומצים ע"י יהודים א לישא אשה בת בנים א נולד מאשה פנוי' א שידוך עם גיורת א שידוך זקן לצעירה או זקנה לבחור א הנושא אשה לשם ממון א נישואין ע"מ לגרשה א אשה קטלנית א תאום מוצאם א בריאות המשפחה א חתן ששמו כשם חמיו - וכלה ששמה כשם חמותה א כשהמחותנים שמותיהם שוים א מחותנים המשיאים בניהם פעמיים זל"ז א לישא בת אחיו או בת אחותו א לישא אשה על אשתו א זיווג שני

פרק ג שדכנות כא

המצוה לשדך א לדבר אודות השידוך בשבת א אם מותר לשדך חילוניים א שכר שדכנות א כשהשדכן פעל מיוזמתו א המסרב לשלם א שדכן קרוב א שיעור התשלום א שלא יפחית ולא יעשוק א זמן התשלום א כל תלין א על מי מוטל לשלם דמי השדכנות א פעל ולא עלה בידו א נתבטל השידוך אם מפסיד שכרו א שדכן בחינם שבאמצע ביקש שכר א שדכן הרוצה לחזור בו א הבטיח לשדכן דמים מרובים אי הוי אסמכתא א היכא דבני הזוג שייכים לעדות נפרדות א ממקום היוקר למקום הזול א שידוך מב' ארצות א חלוקת שכר שידוך בין כמה שדכנים

פרק ד האירוסין (קשרי השידוכין) כט

דיני הנדוניא והתנאים א קנין על התחייבות כספית א זמן הפרעון א הפרשת מעשר א המנהג שנותנים יותר לבת א קנס על המבטל שידוך א להשיא בניו מכספי מעשר

מנות לאיש אלא יאמר דזה משלוח מנות מאתנו לכם דהיינו ממשפחה למשפחה.

אין שיעור כמה צריך להיות מנה למשלוח מנות העיקר שיהא דבר חשוב.

אין מן הראוי לצאת יד"ח משלוח מנות בנתינת קופסת תה או קפה.

אין יוצאים יד"ח משלוח מנות בנתינה לקטן דאינו בכלל רעהו.

חתן לפני החתונה יכול לשלוח משלוח מנות לכלתו אבל לא ימסור לה ביד.

אפשר להקל לשלוח מנות לרב ומלמד שהוא אבל בתוך י"ב חודש די"א דהוי כפריעת חוב.

אָבֵל ששלחו לו מנות אי"צ לסרב לקבל את זה ומותר לו לקבל את זה.

מתנות לאביונים

מתנות לאביונים לכתחילה יש לבן עיר לתת לעני בן עיר ובן כרך לעני בן כרך. ואם רוצה העני שיוכלו לקבץ עבורו מתנות לאביונים גם בעיירות וגם בירושלים יכול לעשות שני ימים פורים שבי"ד יהיה בעיר ובט"ו יהיה בכרך, ואף שנחלקו הראשונים אם מתחייב בכה"ג בשני ימים פורים, אולם כיון דנקטינן שמתחייב בשני ימים פורים אפשר לצאת בו לכתחילה יד"ח מתנות לאביונים בט"ו אף שכבר עשה פורים בי"ד.

וכן יכולים שהאשה תהיה בפורים בעיר והבעל יהיה בכרך בשני הימים ויקבצו עבורם גם בי"ד מתנות לאביונים ויתנו את הכסף לאשה על מנת שאין לבעלה רשות בו דגם היא נחשבת לעניה אם בעלה עני.

אין יוצאים יד"ח מתנות לאביונים במחילת חוב.

האומר לגבאי צדקה בפורים שיתן עבורו מתנות לאביונים ויחזיר לו את זה לאחר פורים יצא יד"ח מתנות לאביונים.

יש ענין להדר לתת את המתנות לאביונים מיד בבוקר כדי שיוכלו האביונים להשתמש בכסף לסעודת פורים.

אי"צ לתת את המתנות לאביונים לידי האביונים בפורים ודי לזכות להם את הכסף בפורים ולהודיע להם שאחרי פורים יקבלו סכום כזה וכזה. וכן הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל.

מי שיש לו הכנסה קבועה המספקת לו לצרכיו אולם אין לו כסף לצורך נישואי ילדיו אם כבר התחייב לצורך נישואי ילדיו חשיב אביון לצאת בו יד"ח מתנות לאביונים [ולגבי מעשר כספים הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל דאפשר לחסוך את כספי המעשרות לצורך נישואי ילדו מגיל שמונה עשרה].

אי"צ להקנות את המתנות לאביונים ומשלוח מנות לאשתו ובני ביתו ודי שנותן עבורם.

ילד או בחור שאין לו כסף משלו אי"צ לתת מתנות לאביונים ואביו אינו מחויב לתת לו כסף לזה.

מחוסר הכרה אין ענין לתת עבורו משלוח מנות ומתנות לאביונים כיון שהוא פטור מן המצוות.

האומר לעני שמבקש צדקה שיבוא למחר אין זה חשיב נדר שמחר יתן לו צדקה.

מותר לומר לילדיו שאם מחפשים אותו בבית לומר שאינו נמצא והכוונה שלהם יהא שהוא לא נמצא בחדר הזה.

סימן צב

בדין מתנות אבי האשה לזוג

ראשי פרקים:

תיאור העובדות וטענות הצדדים * ההסכמות והיכוח * **כספים** שניתנו בזמן הנישואין ולא נרשמו בכתובה * האם מתנת הורי האשה לבעל **לצורך** נישואין בלבד או מוחלט? * דעת מהרש"ץ ומהר"ם די בוטון לחלק האם המתנה משום ההתחייבות לשידוך * דעת נתיבות משפט לחלק לפי שיקול דעת * מה צריך לעשות בכספי הנדוניה? * הבעל מודה במקצת * פשרה עד שליש * האם האשה כ"יורד ברשות"? * האם ההשקעה יוצרת שותפות? * מסקנה.

פסק דין

עמלם של שני הצדדים בהיותם נשואים. השיפוצים הללו השביחו את הבית באופן משמעותי.

הבעל מודה כי קיבלו מאבי האשה סך 50,000 לירות בזמן הנישואין, אבל מכחיש את

טענות האשה, הן בהיקף השיפוץ והן ביעוד המסוים של **כספים** אלו והן ביחס לסכומי הכספים הנוספים שניתנו על ידי האב. לדבריו, הכספים שניתנו על ידי אבי המערערת במהלך הנישואין, שימשו בחלקם הגדול **לצורך** קניית מוצרים לבית, ושאר הכסף הוציאו לצרכי הקיום היומיומי, והוא מודה רק בסכום של \$10,000, שניתנו לשיפוץ השני.

החלטה נוספת עליה מערערת האשה היא בענין קופת הגמל "גדיש", שהיתה מופקדת על שמה. בית הדין החליט בענין זה כדלהלן: "מחייבים את האשה לשלם לבעל מחצית הכספים שמשכה מקופת 'גדיש'... בתוספת הפרשי הצמדה ורווחים שהיו נצברים מאז יוני 1991 ועד תשלום הכסף בפועל, לו היה הכסף נשאר בקופת 'גדיש'".

לדבריה, הכסף שנצבר בקופה זו היה חלק מן ההכנסות החודשיות שהרויחה עבור עבודתה, וכן מכספי הפיצויים שניתנו לה לאחר

הצדדים נפרדו מזה זמן רב, מאז עניינם נדון בבית הדין הרבני. בית הדין הרבני האזורי בת"א הוציא פסק דין ארוך ומנומק בענין חלוקת הרכוש.

הערעור שלפנינו הוא על ההחלטה הנ"ל. ראשית, בענין הדירה ברחוב... דירה זו רשומה ע"ש הבעל והיא מושכרת לגורם שלישי. בית הדין האזורי החליט לגביה כדלהלן: "דוחים את תביעת האשה לזכויות כל שהן בבית שברחוב... הרשום על שם הבעל". האשה מבקשת מבית הדין להכיר בה כבעלת זכויות רכושיות בדירה. לחילופין מבקשת האשה לחייב את הבעל לשלם לה את השבח הנוסף בדירה בשל השקעותיה בה. לחילופי חילופין מבקשת האשה להשיב לה את השקעותיה כפי ערכם הריאלי.

האשה מבססת את תביעתה על העובדה, שלדבריה, בעת נישואיה קיבלה מאביה סכום של 50,000 לירות לצורך שיפוץ הדירה. כמו כן, עשר שנים לאחר מכן, קיבלה מאביה סך \$25,000 לצורך שיפוץ נוסף. לדבריה, היה צורך להשקיע בדירה סך של כ-\$50,000, **לצורך** שיפוץ זה, יתרת הסכום שהושקע הוא פרי

עלינו לברר על פי מה יקבע מהות הכספים שנתנו מהורי האשה לבעל. האם הכנסת הכספים היא רק לתקופת הנישואין או שהם מתנה מוחלטת אשר אינה חוזרת לאחר סיום הנישואין.

שתי הלכות נאמרו בעניין זה, הלכה אחת — דברי השו"ע (אבהע"ז פח, א) "האשה שיצאה מתחת יד בעלה בין במיתה בין בגירושין נוטלת כל נכסיה בלא שבועה בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל..." הלכה זו עוסקת בנכסים שהיו לאשה קודם הנישואין, וע"י הנישואין נעשו נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל, החוזרים לאשה ולמי שנתנם, לאחר סיום הנישואים. הלכה נוספת נאמר לגבי מתנות הניתנות במהלך הנישואין (שם, צט ס"ב) "הנותן מתנה לאשתו אף על פי שהוא מגרשה מדעתו זכתה במתנתה". הוסיף הרמ"א וז"ל: "נראה לי כאן טעות אלא כך ראוי להיות אף על פי שמגרשה שלא מדעתה, כגון שסרחה עליו, אפילו הכי מתנתו שלה...". מקור דין זה הוא מדברי הגאונים מובא בספר העיטור (אות כ — כתובה) וכן בתשובות הריב"ש (סי' שא) וכן בתשובות תשב"ץ (ח"א סי' רצב). כלומר, הנותן מתנה לאשתו במהלך הנישואין, מתנתו החלטית ואינה תלויה בקיומם של הנישואים ואינה חוזרת עם סיומם. ובתשובות הרא"ם (סי' טז) כתב שאין הפרש בעניין זה בין מתנה שהבעל נותן לאשתו לבין מתנה שהאשה נותנת לבעלה. וכן כתב גם במהר"א ששון — שו"ת תורת אמת (סי' נד"נה), ובחת"ס (אבהע"ז ח"ב סי' קמא).

בשאלת מהות הכספים האם הם מתנה או נדוניה, דנו בארוכה המהריט"ץ (סי' י) והמהר"ם די בוטון (התשובה מובאת במהרימ"ט אבהע"ז סי' כ). לדבריהם, בחינת העניין תלויה האם המתנה היא מכוח ההתחייבות שהותנה עליה בעת ההתקשרות, כלומר, בעת השידוך, אזי ההתחייבות זו היא חלק בלתי נפרד מן השידוך

שעזבה את מקום עבודתה. לדבריה, את עיקר המשכורת נטל בעלה מידה והשתמש בה להוצאות הבית, ואילו את החלק שנותר בידה היא הפקידה בקופה זו.

בענין הדירה: ראשית, עובדה ברורה היא שהדירה המקורית היא רכוש הבעל, רשומה על שמו טרם הנישואין. קניית הנכס נעשתה ללא כל קשר לנישואין, ולא נטען שהיא כחלק מעסקה משותפת בין הצדדים.

יש לדון בשני עניינים, ראשית מה דין הכספים שניתנו בעת הנישואין, ושנית כיצד יש להתייחס לכספים שניתנו לצורך שיפוץ שנערך בשלב מאוחר יותר, מה שנקרא "השיפוץ השני". אין ויכוח בין שני הצדדים שאבי המערערת נתן לבני הזוג, בעת נישואיהם, סך של חמישים אלף לירות. מדובר בסכום שאז היה גבוה מאוד. על הכספים הללו נסוב ויכוח בין בני הזוג. לדעת האשה, כספים אלו הושקעו בדירה והשביחוה, ולדעתה עדיין הם בעין. לדעת הבעל, כספים אלו ניתנו לו בתורת מתנה — כמתנת נישואין, ולא שימשו כלל לשיפוץ הראשון. לדבריו, מכספי האב הם רכשו מוצרי חשמל וריהוט שיצאו מכלל שימוש.

אציין שבדברי הבעל ישנה סתירה, פעם הוא מודה שהכספים נתנו כנדוניה, ופעם טוען שהכספים ניתנו לו בתורת מתנה, ומצד אחר הוא טוען שהכספים הללו שימשו לקניית רהיטים וציוד חשמלי.

ביצד יש להתייחס לכסף שניתן בעת נישואין ולא נרשם בכתובה. דינם של כספים אלו כדין נכסי מלוג. רש"י ביבמות (סו, א ד"ה הכניסה) כותב וז"ל: "ויש שמכנסת ממון הרבה ואינה כותבת כולו בכתובתה ומשיירת לעצמה — הן נכסי מלוג והבעל אוכל פירות והקרן שלה קיים...". כלומר, כספים שהאשה הכניסה בעת הנישואין לקופה המשותפת ולא נכתבו בכתובה, הינם נכסי מלוג.

סימן צב

בדין מתנות אבי האשה לזוג

תיאור העובדות וטענות הצדדים / ההסכמות והיכוח / **כספים** שניתנו בזמן **הנישואין** ולא נרשמו בכתובה / האם מתנת הורי האשה לבעל **לצורך** נישואין בלבד או מוחלט? / דעת מהריט"ץ ומהר"ם די בוטון לחלק האם המתנה משום ההתחייבות לשידוך / דעת נתיבות משפט לחלק לפי שיקול דעת / מה צריך לעשות בכספי הנדוניה? / הבעל מודה במקצת / פשרה עד שלישי / האם האשה כ"יורד ברשות"? / האם ההשקעה יוצרת שותפות? / מסקנה.

סימן צג

התחייבות האם לזון את בנה

טענות המערער לחיוב המשיבה בהחזר כספים / תשובת המשיבה / אין נזקקין לטענת המרמה / היודע בחיובו חייב לשלם גם באין בי"ד נזקקין / אין לאם חיוב מזונות לבניה / כיצד מועיל התחייבות לאחרים? / התחייבות המחשבה לצדקה / התחייבות לעני או לעשיר / מסקנה.

סימן צד

שיטת הצפנת פענח בנישואין אזרחיים

בדעת הצפנת פענח להצריך גט בנישואין אזרחיים / גדרי 'אשת איש' שאסורה לאחרים משום שהיא נשואה וכן היא קנינו של הבעל / בביאור גדרי 'שפחה חרופה' / דיני אישות בעבד ושפחה / ביאור שיטות הראשונים באיסור הלאו בשפחה חרופה / דיני אישות בבן נח / דברי הזכר יצחק במיאון בקידושי טעות.

סימן צה

יסוד הגט והגירושין

בביאור המחלוקת אי עדי חתימה כרתי או עדי מסירה / דברי הראשונים בטעם דהגירושין דוקא בשטר / ביאור שיטת הרמב"ם דמועיל גם עדי חתימה וגם עדי מסירה / יתבאר לפי זה סוגית הגמ' דתליא כתיבת וחתומת הגט לשמה של האשה במחלוקת הנ"ל.

סימן צו

פגום לכהונה

בסוגית הגמ' ביבמות במחזיר גרושתו הולד פגום / ביאור שיטת הראשונים אי הבן פגום / מחלוקת המשכנות יעקב ואבני נזר אי בת הבן פגום / ביאור בשיטת רש"י ורמב"ן אי הוי חלל או רק פגום / ביאור דברי הגר"א בנידון / ביאור מחלוקת רמב"ז ורשב"א בכוונת רש"י.

ומלבד זאת יש לחוש שעושים זאת מחמת שרונם ומגמתם להשפיע ח"ו עלינו בדרך זה. ועל כן אם אמת נכון הוא הדבר שמקור הממון צא מהם, צדאי אסור ליטול וליהנות ממנו, ושומר נפשו ירחק

מזה. אך קודם לכן יש לזרר היטב הדבר ולא לאסור על סמך שמועות שונות בלבד.

דושה"ט בברכה

סימן קעב

בַּעֲנִין מַעֲשֵׂר כֶּסֶפִּים

בס"ד, י"ב אדר"ש תשס"ח

שוכט"ס לכבוד היקר והמופלג בתורה ויר"ש וכו', כמור"ה אליהו מנחם מלר הי"ו, ב"ב.

אחדשה"ט, כיון שאינני פנוי כעת לערוך תשובה באריכות דבר, אבוא בזה בקצרה.

המפריש מעשר כספים, ה"ז לדעת כמה פוסקים מנהג טוב, והוא כקבלת נדר (ואינו חיוב גמור כי אם לקצת פוסקים), ועיקר יעודו לעניים ממש, ובעיקר לתמוך בלומדי תורה עניים. כמובן שאפשר מכסף זה לחלק למגזרות הצדקה השונות, הן לחגים והן לקרנות וכדו'.

מי שנתחילת מנהגו חשב שהכסף יהי' לו לעזר (או גם לעזר) לצורך נישואי ילדים כשיגיע עת אפרינסו, ה"ז אומר שלא קיבל ע"ע מנות מעשר כספים, כיון שחשב שיהי' לו לחסכון לילדים, אשר זה חוב על האב להשיאם, ודבר שצחצה אינו צא מהמעשר. אכן צשו"ת מהרש"ס (ח"א סי' נב) התיר להשיא ילדים מכסף מעשר שלו.

מותר להפריש מכסף מעשר לצורך גמ"ח, שממנו ילווה לנזקקים [יל"ע מי צגדר נזקק, אולי גם הרונה להשקיע בכדי להרויח שיהי' לו לנישואי ילדים]. ולענ"ד טוב לתמוך לגמ"ח בטוח קבוע, הרגילים בסדרים הנהוגים, צעדים וכו', שהכסף לא ילך לאיבוד ע"י לווים שאינם בטוחים. ואם רונה להלוות כראות עיניו, יכול להתנות עם הגמ"ח שמי שצא ללוות עם אישור ממנו צכת, יקבל קודם. ואם רונה בטוחות הנאה יכול להדפיס על שקים של קרן שלו את שמו או לעי"נ וכדו'. — אבל א"ל צה, כי צשמים הכל כתוב, וא"ל צכבוד המדומה צעוה"ו.

לכאורה הדרך הישרה צה היא לחלק את מעשר הכספים לג' חלקים, שליש לצדקה לגמ"ח עניים ולקרנות צדקה, שליש לגמ"ח, ושליש לחסכון לילדיו שצינתיים יכול להלוותם ע"י עצמו או ע"י גמ"ח.

אם מחזיק הכסף לעצמו ואינו מחלקו, עובר על צל תאחר, וצאופן הנ"ל אחי שפיר.

דושה"ט

סימן קעג

'ובחנוני נא בזאת' במעשר כספים

בס"ד, כ"ו אדר א תשע"ו

שוכט"ס לכבוד הרה"ג המופלג בתורה מור"ה ראובן ב"ר אליהו כהן שליט"א, מודיעין עילית.

אחדשה"ט וש"ת,

במכתבו הסתפק כבודו כמה ספקות וחקירות בעניני מעשר כספים, וארשום את דעתי בהשקפה ראשונה, כי כידוע הוא מקצוע גדול ומיוחד בתורה.

באהבת חסד (ח"צ פי"ח הג"ה ד"ה וכן משמע) וכן

שמותר להפסיק יש לצדד קצת להקל בזה קיב, ויש שסברי דבכל אופן יש להקל בזה קיב*, ומ"מ זה ודאי דכשהולכים לבית מדרש אין להניח ממונו בביתו במזיד כדי שלא יצטרך ליתן לעני קיב**, ויש שהיו מהדרים דבכל יום כשהיו הולכים לבית מדרש היו מקפידים ליתן מעות בכיסם ואם שכחו ליטול היו חוזרים לביתם גם בימי זקנתם.

כח מי שיש לו כדי פרנסתו לכל יום ויום קיב, ואינו רוצה ליתן צדקה רחושש שאם יתן לא ישאר לו ממון כדי שלאחר זמן יוכל לקנות דירה או בשביל נישואי בניו, לא נפטר בשביל זה מליתן צדקה, ואפי' אם כבר נתן מעשר ובא העני לבקש ממנו חייב ליתן לפי דעת הפוסקים שכתבנו לעיל (סעיף ט"ז) קיב, וכ"ש בזמן הזה דכל העניים הם עניים המחזירים על הפתחים ואינו חייב ליתן רק פרוטה וכמו שכתבנו לעיל (סעיף ז', והערה ל"א) דבשביל סכום פעוט כזה לא יחסר לו כל כך, ובלא"ה כבר כתב הטור (סי' רמ"ז)

קיב. ולאחר התפלה אם רואה עדיין העני אז חייב ללות, דאפי' לדעת הפוסקים דליכא לאו כשאין העני מבקש הרי מ"מ איכא עשה וכמו שכתבתי לעיל (סעיף ג'), וגם לדעת הרשב"א דסבר דליכא גם עשה וכמו שכתבנו שם (הערה כ'), מ"מ יש לצדד לומר דכיון דכבר ביקש העני יתכן דאחר התפלה חייב ליתן לו.

קיב*. כן אמר לי הרה"ג ר' יוחנן וואזנר שליט"א ראב"ד דק"ק שיכון סקווירא, ואמר לי קצת סברא להקל בזה דהעני אינו מבקש באופן שיצטרך הנותן לטרוח כל כך נוש הרבה לדון בסברא זו ואכ"מ], וכן שמעתי מכמה מורי הוראות שיש להקל בזה.

קיב**. ויתכן דעובר בזה משום המעלים עין לפי הצפנת פענח שכתבתי לעיל (סעיף ג') דגם כשגרם שלא יתחייב הוא ג"כ בכלל המעלים עין, ויש לחלק.

קיג. והשיעור נתבאר לעיל בסעיף כ'.

קיד. כנ"ל פשוט, דאל"כ אין לדבר סוף דא"כ יאמר כל אדם שאינו נותן צדקה משום שצריך לקנות בית לבניו ולנכדיו, וכן אמר לי הרה"ג ר' שלום פאללק שליט"א חבר הביד"צ דפה לדבר פשוט, וכן פסק הרה"ג ר' יוחנן וואזנר שליט"א ראב"ד דק"ק סקווירא, וכן משמע מהחתם סופר והשבט הלוי הנזכר לעיל (הערה צ'), ויש להסתפק באופן שמייחד סכום מיוחד לנישואי בניו אם חייב ליטול מאותו ממון וליתן להעני, ונכון להחמיר, מיהו נראה דיש לו עצה דלאחר שנתן מעשר יניח שאר ממונו בגמ"ח דאז אינו חייב ליתן ממנו לעני כיון דמקיים בזה מצוה אחרת שהוא גדולה ממנו וכדפסקינן בשו"ע (סי' רמ"ט ס"ו) המעלה הגדולה הוא ליתן הלואה ביד ישראל המך כדי שלא יצטרך לבריות.

וסיים רבינו שגם אצל אביו הקדושת יו"ט ראה ענין זה שהי' לו כיסים שונים במלבוש השפענצער שלו, והי' מחלק את הכסף שנכנס אצלו מכל סוגי אנשים והי' מניח את הכסף בכיסים מיוחדים לבל יתערבו, ולצרכי ביתו ברר רק כסף מיוחד.

ואותו ענין ראה ראינו גם אצל רבינו, שהי' מחלק ומסדר את כספיו ומעותיו שנצטברו אצלו במקומות מיוחדים, וגם בהשפענצער שלו היו לו ארבעה כיסים והקפיד מאוד שלא יתערבו זה בזה.

גם בסידור השטרות והכספים ראינו שהי' אצלו עבודה גדולה ונפלאה, ולא סמך בזה על שום אדם בעולם אלא הוא בעצמו הי' עוסק בזה, וע"פ רוב עשה זאת ביום ו' עש"ק, והיה בוחן את כל שטרי הכסף בעיניו הטהורים, ואח"כ הי' מסדרם כ"א במקום מיוחד.

מה ממון מתהני לנו

ומקורבי רבינו ז"ל מספרים שלפעמים הציצו מבין החרכים וראו שרבינו מסדר את המעות, ושני עיניו הטהורות זולגות דמעות^א. והרבה פעמים ראו שהי' מבער בבית הכבוד סכומים גדולים שקיבל שלא רצה להשתמש בהם כלל^ב.

וכן כשפזר נתן ממעותיו הי' מבדיל בין כסף לכסף, לאנשים פשוטים ולדברים פשוטים הי' נותן מסוג כסף אחד, ולדבר חשוב או לאדם חשוב נתן מסוג אחר, וכשהי' נותן מעות לקרוביו מבני משפחתו לא רצה ליתן להם ממעות **מעשר**^ג.

פעם נתן לאדם נכבד מקרוביו ומבני משפחתו סכום כסף **לצורך** הוצאת **נישואי** אחד מבניו, והלה אמר לרבינו הלמאי שלאדם אחר נתן סכום נכבד מזה פי כמה ממה שנתן לו. ואמר

א. מפי הרה"ג מפאיע שליט"א ועוד.

ב. מהרה"ג רמ"ה קאהן שליט"א מסענדזשארץ, הרי"צ וו"ב נ"י ועוד.

ג. מפי ר' שמעון ווייס נ"י.

א. תנאי להשתמשות במעות מעשר לדבר מצוה

הבאנו לעיל באות ב', פלוגתת האחרונים אם מותר להשתמש במעות מעשר לצורך דבר מצוה. לדעת המהרי"ל אסור להשתמש במעשר לדבר מצוה, ולדעת המהר"ם מותר להשתמש במעות מעשר לכל דבר מצוה שאינו דבר שבחובה.

ובשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סי' פ"ז), דלא פליגי, אלא דמהרי"ל מיירי באתרא דנהגי לתת מעשר כספים לעניים, ומהר"ם מיירי באתרא דנהגי להשתמש במעשר כספים לכל צורך מצוה. ומוסיף

התשובה מאהבה, שכולי עלמא מודי שאם בתחלת הנהגתו להפריש מעשר כספים, התנה שיוכל להשתמש בהם לכל דבר מצוה שפיר דמי, עיי"ש.

ואם כן בנידון דידן, נראה שההוא גברא התנה מתחלה לכך, שהרי היו המעות מעשר מונח אצלו לצורך מצוה. או שרבינו הסתמך על המנהג שנוהגים להשתמש במעשר כספים לצורך מצוה. או דסבירא ליה שעיקרא דדינא הוא כדעת המהר"ם, והבן.

ב. השתמשות בכל מעות מעשר לצורך מצוה

הנה, כתב החתם סופר ביו"ד סימן רל"א, בנוגע למי שרוצה להחזיק בנו לאחר נישואין ממעות מעשר, שמהיות טוב ישתמש בחצי כסף מעשר להחזקת בנו, וחציו לצורך שאר עניים. ועיין באהבת חסד להחפץ חיים זצ"ל (ח"צ סי' י"ט), שכתב שעל כל פנים יחלק חצי מעשר כספים לעמלי תורה.

ועל דרך זה איתא בספר היובל להחתם סופר (סי' כ) בתשובתו של הגאב"ד דעברעצין זצ"ל, שגם במקום שהעניים נהנים ממעות מעשר שמשתמש בהם לצורך מצוה, אפילו הכי יפריש חצים לצורך עניים ממש. וכן איתא בשו"ת שבט הלוי חלק י' סי' קס"ה, שנהוג

להשתמש בחצי מעות מעשר לצורך עניים, וחציו לצורך מצוה.

ואולי יש לומר בזה טעם לשבח על פי מה שהבאנו לעיל דעתו של המשיב דבר (כונא לעיל אות א'), שפלוגתת המהרי"ל ומהר"ם תלוי במקום מצות מעשר כספים, אם הוא ממה דכתיב כבד את ה' מהונך, ואם כן הוא בגדר מעשר עני, ששייך לעניים. ואם נלמד ממה דכתיב עשר תעשר את כל תבואת זרעך, ואז הוא בגדר מעשר שני, אשר לדברי חתם סופר הנ"ל (כונא טז) שייך לעשות בו כל מצוה.

ובשיטה מקובצת (כתובות נ) כתב בענין הפרשת חומש וז"ל, וכתב הרב

בתורתו

וא"כ גם זאת יכול לנקות. וכ"ש ודאי שאם בניו הגיעו לפרקן יכול לחשב כל הוצאות **הנישואין ממעשר**, שהם בגדר עניים, ויש מייעצים שאפי' קודם **הנישואין** יכול להפריש מהמעשרות **לצורך** גמ"ח וכשיצטרכו לנישואין יוציא מעות אלו **לצורך** זה.

והנה בשו"ת אבקת רוכל (סי' ג') העלה שמעשר כספים מחשבים הוא רק לאחר נקוי כל ההוצאות של הבית, ובכנסת הגדולה (שם) כתב תשובה זו בשם מהר"ר מתיתיה טריוויז ז"ל, וכך פסק בשו"ת תועפות ראם לרבי רפאל אנקאוה. אולם בס' בית דינו של שלמה (יו"ד ס"א) כתב שאין נראה כן מסתמות הפוסקים, והחיד"א (לעיל) דחק התשובה הנ"ל שצריך להפריש ללא ההוצאות, וכ"פ בשו"ת אבני צדק ועוד.

ולזה צירף הגרע"י זצ"ל ביחו"ד (ח"ג סי' ע"ו) את דעת הרמב"ם (פ"י מהלכות מתנות עניים ה"טז) שהזן את בניו הגדולים שאינו חייב מן הדין הרי הוא בכלל צדקה. וכ"פ בשו"ע (יו"ד ס' רנ"א ס"ג), וכ"כ בב"י והש"ך (רמ"ט סק"ג) שהביאו דברי מהר"ם מרוטנבורג (סי' ע"ד) שמותר לפרנס בניו ובנותיו הגדולים ממעות מעשר. אולם דעת ה"ט"ז (סי' רמ"ט סק"א) שאע"פ שהזן בניו הוי צדקה, אינו יכול לזונם ממעשר. וכ"כ בשו"ת באר שבע (סי' מ"א) והאזה"ח בספרו ראשון לציון חלק ע"ד ה"טז והחיד"א בברכ"י (סי' רמ"ט סק"י"ח) וכתב שרובם מקילים במעשר שסומכים על המהר"ם מרוטנבורג, וסיים שלא יפה עושים. והסיק ביחו"ד ע"פ עוד פוסקים להקל כדעת מהר"ם מרוטנבורג.

ולפי זה מה שהתחלנו לדון אם אפשר לקנות נרות ההידור של חנוכה ממעות מעשר כספים, הנה עיקר השאלה

וכתב החת"ס שלפ"ז הכל תלוי בקבלה הראשונה, אם קיבל ע"ע על דעת צדקה, יתן לעניים ואם קבל ע"ד מצוות יכול לעשות גם שאר מצוות, כולל גמ"ח, הלוואות כספים, או שאר גמ"חים. וכתב הח"ח בספרו אהבת חסד (פ' י"ח) שיפריש מכל אשר לו מעשר, ומזה יפזר שני שלישים לצדקה, ושליש יהא מונח בידו לקיים מצוות חסד (גמ"ח דלהחזיק ידי מן בהלוואה גם הוא לצדקה יחשב ובכלל זה קונה כלים ומשאלים), וסיים שכשבא לתת מעשר כספים ראוי להזהר א. שיהא בלי נדר ב. שיעשה חשבון מדוקדק בדבר שלא יטעה.

ולפי זה נראה לי לדון בצדקה שנותנים לשיבות ות"ת, שמצד מצווה ודאי יש כאן, וגם לסוכרים שרק לעניים, כה"ג רוב בני הישיבה בחזקת עניים, וגם שאין עניים הם בכלל עמלי תורה.

והנה לענין פריעת שכר לימוד לבניו הגדולים, פסק בשו"ע הרב (הל' תלמוד תורה פ"א ס"ז) שבהיות ואין עליו חיוב, לא גרע מהוצאות לימוד של אחרים ויש לדון כלפי הוצאות שהרי בלא"ה היה מוציא כגון אכילה, ושתיה כמש"כ בשו"ת אג"מ (יו"ד ח"ב ס' קי"ג), שבמקום שיש חיוב ע"פ המלכות לשלוח בנות לביה"ס הו"ל דבר שבחובה שאינו יכול ליתן ממעשרן ובבניו הקטנים פסק הח"ח (פי"ט ס"ב) שכיוון שחוב עליו ללמד או לשכור להם מלמד, אין יכול לפרוע זאת ממעשר כספים. אולם אם רוצה להוסיף למלמד על מה שמוטל עליו כחוב ודאי יכול. וכ"פ בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח ס"ה) ובשם הגרשז"א שאם ישנם ת"ת שמשלמים בזול והוא רוצה ת"ת יותר טוב יכול לנקות ההפרש ממעשר, וכן על חינוך הבנות פסק במנחת יצחק שאפשר לנקות ממעשר. ואפי' בת"ת אפשר לנקות הוצאות תחזוקה וכד'. ויש עוד מקילים שאין חיוב על האב ללמד בנו תורה שבע"פ בשכר,

אומנם אם רוצה לתת זכר למחצית השקל ומתנות לאביונים בתוספת מרובה, יכול לתת ממצות מעשר, וכן מי שדחוק מאוד.

10. מצוה רבה לתת מכספי מעשר לצורך בנין בית־הכנסת יותר ממצות צדקה לעניים (רמ"ט סעיף ט"ז).

11. מותר לשכור מלמד לבן קרובו העשיר מכספי מעשר, אם אין האב רוצה לשלם וכ"ש לבני עניים (הבית היהודי ח"ה עמ' 267 בשם בית דינו של שלמה אות י"ד ונהר מצרים סעיף ו').

12. כשקונה ספרים ממצות מעשר אינו מחוייב לפתוח ביתו לכל שואל ומבקש לעיין בהם, אלא ישאיל להם לעיין ע"מ להחזיר (הבית היהודי שם בשם שו"ת משנה הלכות ח"ו סי' קצ"ח).

13. מי שקנה ספרים בכספי מעשר בסך מסויים רשאי לקנותם בעתיד במחיר שקנה אותם, ואם עלה המחיר והספר יקר יותר, יפדה במחיר הגבוה, (שו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' פ"ד).

14. הוצאות נישואי בניו ובנותיו לכו"ע יכול לנכות מכסף מעשר, ונכון שיכוין בשעת ההתחייבות בחתימת התנאים שיכנה סכומי ההתחייבות מכספי מעשר.

15. נכון לזכור דברי הב"י בשו"ת אבקת רוכל סי' ג' והחת"ס סי' רל"ו שמהיות טוב יתן חצי ממצותיו לטובת שאר עניים, או לפחות חלק ממצותיו ולא יתן כל מצותיו רק לצורך בניו וקרוביו בלבד.

16. כיון שיש דעות שאינו יכול להפקיד מצותיו בתוכניות חיסכון לטובת בניו לעתיד כשיגיעו לפרק נישואין, מטעם שכעת אינם צריכים ויש עניים שצריכים כעת. לכן עצה טובה להפקיד את מצותיו בקרנות גמילות חסדים עד שיגיע פרק נישואי בניו ואז יקחם לצורך נישואי בניו. ונמצא שבינתיים נהנים העניים מכספו.

17. כיון שישנם דעות הפוטרים להפריש מעשר כספים, שלדעתם הוא חומרא בעלמא, לכן אם בתחילת הנהגתו להפריש מעשר כספים התנה שיוכל להוציא המעשרות לצורך מצוה מותר לתת מהמעשר לצורך תפילין, אתרוג, וכיוצ"ב. אבל אסור לתת מצות מעשרות לסופר שכותב לו ספר תורה, שבזה גוזל את העניים שכבר זכו במצות (שו"ת חת"ס חיו"ד סי' רל"א).

אחת הרי זה יטול: הגה ומי שהולך מציתו ונוסע מעיר לעיר לקצץ כל הדרך שהיה בדעתו ליסע כשהלך מציתו נקרא פעם א' ואפי' נתנו לו ר' זוז בעיר א' יכול לקבל יותר ומכאן ואילך חסור

בני יעקב

ונתדלדל והפסיק לתת, אינו חייב לתת כיון שהיה אנוס ואינו צריך התרת נדרים (שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' קל"א). אמנם בעל דרגה ג' חייב מ"מ להפריש שלישית השקל לשנה (כעשר ש"ח) ובכלל דרגה זו נמצאים כל אותם שיש להם חובות ארוכי טווח כגון המשלמים משכנתא ובאופן שאחרי התשלום נחסר להם מפרנסתם.

4. המושג "כדי פרנסתו" שהובא לעיל הכוונא לחיים רגילים כפי שנהוג היום עם כל ההוצאות (כחשמל, טלפון, ריהוט ביתי רגיל, מכשירי חשמל רגילים, ביגוד לפי כבודם, אכילה ושתייה רגילים, וגם החזקת רכב אם הוא נצרך לו עקב בריאותו או מקום עבודתו). אבל מי שחי חיי מותרות ופאר היוצא מגדר הרגיל ועקב כך נקלע לחובות, אינו נפטר מחומש ומעשר, וכשם שמוציא מכספו למותרות, צריך להוציא גם לחומש ומעשר.

5. מי שאין לו כדי פרנסתו, או שיש לו חובות, אע"פ שיש לו כסף המושקע בבנק בקרנות נאמנות או בפק"ם, אין מחייבין אותו לפרק התוכניות, כיון שהכסף מיועד **לצורך נישואי** בניו ובנותיו. (שו"ת חלקת מחוקק ח"ד סי' א').

6. גם בחורים שיש להם כסף חייבים לתת **מעשר** כספים, וכיון שסמוכים על שולחן אביהם ואין להם הוצאות חייבים בחומש, ויכולים לתת מחצית להוריהם **לצורך הנישואין** ומחצית לשאר עניים.

עוד פרטים בדין הראוי לצדקה:

1. כתב הרמ"א בשם המרדכי והובא בב"י שאדם ההולך לאסוף צדקה בעיר אחרת וקיבץ מאתיים זוז אינו צריך לחזור לעירו ולאכול אותם ואח"כ עוד פעם לנסוע, אלא כל מה שאוסף עד שיחזור נחשב פעם אחת.
2. מי שאין לו מאתיים זוז ובמה שיש לו אינו מסתחר, והביאו לו אפילו אלף זוז בפעם אחת, הרי זה נוטל שכיון שלא היה בידו מאתיים זוז נחשב לעני. (מלת צדקה בגימטריא מאה תשעים ותשע, שמי שיש לו כסף עד סכום זה מותר לקחת צדקה).

וכתב הצדקה ומשפט בפרק ג' ס"ק מ"ז דמשמע מהנתיב החסד דלא רק לענין תלמיד חכם אמרינן כן אלא הוא הדין בנוגע לשאר דיני קדימה, אם הקרוב ודאי צריך שיפרנסו אותו ויש ספק אם יבא, הוא קודם לשאר עניים אף שהם בפנינו, ולפי זה כתב בפרק ו' ס"ק י"ד דאב שרוצה לאסוף מעות **מעשר** שלו **בשכיל** בנו שעדיין לא הגיע לפרקו, ולהשאירם בידו כדי שבבא הזמן יהיה בידו סכום ניכר להוצאות **הנישואין**, דיכול לעשות כן, כיון שבנו קודם לשאר עניים, והחיוב כבר מוטל על האב מעכשיו, ואין לומר דשמא בנו לא יצטרך לצרכי נישואיו, שהרי הפשטות הוא שכן יצטרך.

ועוד כתב הבית יוסף שאם ודאי יבא התלמיד חכם ויחסר לו, אף שהעם הארץ מוטל ברעב צריך להמתין ולתת לת"ח, ועיין בצדקה ומשפט בפרק ג' ס"ק מ"ז שנשאר בזה בצ"ע, והיינו משום דלא מובן שמחמת צער של רעב של התלמיד חכם, נניח שימות העם הארץ ברעב, ועכ"פ מסתבר דלענין זה אין לנו ראייה בנוגע לשאר קרובים לומר שהם קודמים לאחר שעומד למות ברעב, ועיין.

שמתנדב הוא רק כדי שאחרים יתנו יותר, אבל אם מודיע להם, מותר [מסתמא טעמו הוא משום שהם הבעלי דבר והסכימו שיכריזו בלי להתחייב לתת], אע"פ שיש בזה קצת גניבת דעת בנוגע לציבור, ברם עיין בספר עלינו לשבח ערך ויקרא בתשובה קמ"ה שדעתו לאסור בכל אופן, וכן בשו"ת משנה הלכות ח"ד סימן קס"ז אוסר לשקר כדי לגרום שיתנו צדקה, וכתב שהוא בכלל גניבת דעת.

ועוד כתב הצדקה ומשפט שם דבכל אופן אסור לגבאי לשקר בענין מטרת הצדקה, כגון שגובה לצורך הכנסת כלה ואומר שגובה עבור מטרה אחרת, לא מיבעיא כשהמטרה האמיתית היא פחותה מזו שמפרש, כגון שאומר שגובה עבור ת"ח עני, ובאמת אינו כן, בודאי אסור, שהרי דעת הנותן למצוה גדולה ובאמת גובה למצוה פחותה ממנה, אלא אף כשאין הפרש במעלת הצדקה, מ"מ אסור לשנות מצדקה לצדקה.

ובשו"ת שבט הלוי יו"ד סימן קי"ט מסתפק אם מותר לגנוב דעת הבריות בענין צדקה, וכתב שאם היה זה מן הענינים שכופין עליהם מדין כפייה על הצדקה ואי אפשר להוציא ממנו רק ע"י הערמה אפשר שמותר מפני שהוא בגדר כפייה בדברים, ולפי זה צריכים שיהיו ב' או ג' כדין כופין על הצדקה, ע"ש.

ב. הפריש צדקה או מעשר ונאבדו או נגנבו המעות ממנו :

כתב הצדקה ומשפט בפרק ח' ס"ק ט"ז שאם אמר הרי עלי סלע לצדקה, ברור שחייב באחריותו, אבל באומר הרי זו יש לדון אם חייב באחריותו או לא.

ולמעשה כתב בס"ק י"ז דנחלקו הפוסקים בזה, דהחת"ס סובר שחייב באחריותו, ואילו השו"ת ארבע טורי אבן סובר שהדבר תלוי, דאם לא השתמש בהם, פטור, אבל אם השתמש בהם באופן שגרם שיהיה הנזק, חייב באחריותו, כגון המעשה שדן עליו במי שהיו בידו מעות **מעשר** מופרשים ובנתיים הוציא המעות לצרכו וביקש לו אחד מקרוביו שישלח לו **לצורך נישואי** בתו, ומכיון שלא היו לו מעות מזומנים, שלח לו סחורה, ובדרך נגנבה הסחורה, והשיב דאילו לא היה משתמש במעות אלא היה שולחם לקרובו, אין עליו שום אחריות כיון שמיד שהפרישם יצא ידי נדרו שאמר הרי זו, וכן אם היה קונה בהם סחורה לצורך קרובו העני גם היה פטור, אבל כיון שזה השתמש במעות לצרכו, וזה גרם שישלח לו סחורה ובגלל זה נגנבה, שהרי אם היה שולח מעות שיכולים להסתירם לא היו נגנבים, לכן בכה"ג חייב עכ"פ באחריותו מדיני שמים, ומשמע שאם היה לזה המעות לצרכו ומחזירם, באופן שהאונס לא בא מחמת ההשתמשות שלו, פטור לפי הארבע טורי אבן.

נער קודם בר מצוה צבע רצועות של תפילין שאולות סימן רעז
 ילד שהופל ונשבר נגן בכיסו סימן רעג
 התחיבות לקטן שלא הובנה כראוי סימן רנב
 שימוש קטן בתרומה לקיום מצוה סימן קפד
 נתן עודף לקטן ואיבדו סימן קט
 להחזיר לקטן חפץ שלקח ממנו סימן קט, קנו
 דין שומר לקטן סימן קט
 לסמוך על קטן שאומר זה הפקר סימן קסט
 להזהר לא לשקר לקטן סימן רנג
 השבת אבידה לפנים משובה"ד במציאת קטן סימן קפח
 האם במבעית קטן יש פטור של איהו דאבעית נפשיה סימן קצג
 קטן במצוה לקיים דברי המת סימן ר
 מקח של קטן שיש לו הורים סימן רכב

קיים לי

מכר תוכנה מועתקת וטוען ללוקח קיים לי שמותר סימן כו
 עדיפות בקיים לי של ת"ח סימן סו
 אם שייך טענת קיים לי שלא נפטר סימן סו
 קיים לי שעד המסיע פוטר לנוהג כמחבר סימן צו
 ש"ך נגד סמ"ע סימן ער

קמצה מעיסתה

הדין בקמצה מעיסתה סימן קל"ה

קנין

אחראי במטבח ישיבה שהוסיף בהזמנה גם עבור עצמו ונאכל ע"י הבחורים סימן ק
 כיצד זוכה ישיבה במוצרי מזון לצורך מינוי שליחות למעשר סימן קב
 כלה קיבלה דמי קדימה עבור שערותיה מפאנית ומכרתם לחברתה סימן קמא
 בחתונות שנתקיימו בשני אולמות סמוכים נתחלפו חדרי היחוד סימן קצו
 לקחת מוצר מעגלה בסופר סימן רכב
 קנין כסף בפועל סימן ה
 אם מקדמה הוי קנין סימן ה
 לחזור בקנין של לאחר ל' סימן ה
 טרח והוציא ממון למצוא מציאה סימן נח
 זכויות חברות הגז סימן נח
 קנה קרקע בקנין כסף סימן פח
 מבצעי עלית להוסיף מתנה לקונים סימן צב
 קנה מזגן לשבוע נסיון והמוכר התחרט סימן קפא
 למי שייך הפיקדון שנמצא בחברת הגז סימן קצא
 התחייב פעולה תמורת פעולה סימן רז

יורה דעה

שכה	מדוע אין מברכים בפדיון הבן על פדיון הבכור	תס"ח.
	בענין ספק ספיקא-אי יש נ"מ לספק במציאות או בדינא, חילוק בין ב' או ג' ספקות, מקור	תס"ט.
שכו	לרמב"ם דבמילה אין אומרים ס"ס	תע"ג.
שכו	מ"מ לדין עמידת האב שהוא כקרבן	תע"א.
שכו	אי יש כיבוד אב בעישון	תע"ב.
	עדים אמרי אסור ויודע שמותר או איפכא מה דינו, וכן בעל לאשתו שיודע שנטמאה אי בעי	
שכו	לפרוש	תע"ג.
של	בגדר איסור דרבנן, ובדברי הרמב"ן דבדאורייתא בשוגג ליכא איסורא	תע"ד.
שלא	שיעור אכילת דם לחיוב מלקות	תע"ה.
שלא	היכן מקום למטה מן האוזן לענין הפאות	תע"ו.
שלא	אי כשהתירו נדר בל' יחיד מופרים כולם	תע"ז.
שלב	אי מותר להסתפר ע"י כהן, ודין דנתינת מום בכהן	תע"ח.
שלג	אי כשאיסור א' נדחה משום פקו"נ אי חל האיסור השני	תע"ט.
שלג	אי יש דין אאחע"א בספקות	ת"פ.
שלד	קדימה במצות ואהבת לרעך כמוך	תפ"א.
שלד	מהו השיעור של חורש בשור וחמור	תפ"ב.
שלה	בחידוש הצפנת פענח דבנדר של מופלא סמוך לאיש לא מהני תנאי	תפ"ג.
שלה	אי מותר להשכיר ס"ת בלא סיבה	תפ"ד.
שלו	בענין חידוש אבן האזל דאין ביטול תורה בשביל הנאתו	תפ"ה.
שלו	גדר קביעות עיתים	תפ"ו.
שלו	מתי ע"כ נהיה גדול	תפ"ז.
שלו	בדין כיבוד או"א לאחר מיתה	תפ"ח.
שלח	קיום מצות ת"ת אף באינו מבין	תפ"ט.
שלח	אי יש מצות ולמדתם את בניכם ומצות והגדת לבנך אחר שנת י"ג	תצ"א.
שלט	אי צריך כח גברא במילה	תצ"ב.
שמ	אי גוי יכול לבטל איסור לכתחילה בשביל ישראל כשאינו שלוחו	תצ"ג.
שמ	תרומה לעילוי נשמת ממעשר כספים	תצ"ד.
שמא	למה מזמינים לחתונות ולא מקפידים כמו בברית	תצ"ה.
שמב	כיבוד אב ואם כשמצוה שיעבור על מנהג ודברי חסידות	תצ"ו.
שמג	הידור מצוה במעקה	תצ"ז.
שמג	זמן מים מגולים	תצ"ח.
שמד	בענין השהית כסוי הדם בבית המטבחים	תצ"ט.
שמד	ביאור דברי הש"ך גבי בשר שמן וחלב אי הוי מין במינו	תק"א.
שמה	בענין כשרות התרנגול הודו	תק"ב.
שמה	נוסח הברכה בטבילת גרים	תק"ג.
שמו	בענין הוצאת יותר מחומש על שבות דרבנן	תק"ד.
שמו	האם מועיל ביטול ברוב ליין מגולה	תק"ה.
שמו	בהסכם יששכר וזבולון האם נחשב לזבולון כאילו הוא ג"כ למד	תק"ו.
שמו	הקם לשני זקנים או לזקן שהוא גם ת"ח אי קיים שני מצוות	תק"ז.
	מחזיק רגלי התניוק במילה האם נחשב כסנדק, ומהו סנדק. ב. פדיון הבן האם אפשר ליתן	
שמח	לשני כהנים	תק"ח.
שמט	דין אכילת עור אדם וצפרניו	תק"ט.

נותן שיכול לגרשה, ותשובתו של הפני משה נכונה, (ב) אם התנה עמה שידורו במקומו, הרי זה כדין בעל שרוצה לעבור לדור מנוה היפה לנוה יותר יפה ואשתו אינה רוצה, הרמ"א [סי' עז' ס"ב] פסק שלאחר יב' חדש מתירים לו או לגרשה בע"כ או לישא אחרת עליה, ולכן לאחר יב' חדש ישליש גט ביד השליש כנהוג וישא אחרת עליה, וכ"כ שו"ת רע"א [הובא בשו"ת חת"ס סי' קנב'] בשם החשב"ץ [ח"ב סי' קסט' וח"ג סי' רסב'].

נשאל שו"ת חוות יאיר [השטות לס' רכא', הובא בפת"ש סי' לט' סק"ד] - אחד שהבטיח לנדוניית בתו 500 זהובים, והביא כתב חילוף [צ"ק] על הסכום הנ"ל, ולאחר החתונה כשבאו לבית חתנות נמצא שהכתב היה מזויף, ולמעשה לא הכניס כלום לנדוניית בתו, האם קידושיה קידושין?

והורה - שלכו"ע אין קידושיה קידושין, ואין להביא ראייה מדברי הרמב"ם [אישות ד' ח'] המקדש סתם ונמצאו עליה מומים או נדרים שצריכה גט מספק אף אם לא כנס ולא בעל, כי עצם זה שלא התנה ע"מ שלא יהיו נדרים או מומים מראה שהוא לא מקפיד, כ"א היה מקפיד היה מתנה כי דרך להתנות, מה שא"כ בנדוניה שכו"ע מקפידים, ואנן סהדיה שגם חתן זה על דעת זה קידש, ולכן אף אם בעל לא אומר שמחל על הנדן, כי לא יתכן לומר שעלה על דעתו שזיף את הכתב חילוף, ולכן אם קיבלה קידושין משני צריכה גט משני.

כתב ספר קריינא דאגרתא [עמ' ק'] שענין שידוך ותביעת ממון הם שני דברים נפרדים, וח"ו לפגוע בשידוך ולנתקו, ותביעת הממון היא ענין בפני עצמו ויבחרו ביד הרצוי לשניהם, עוד כתב [ובעמוד קב'] האב שמעכב את נישואי בתו בהיות שאין הבחור לפי כבודו, והבת נשאת גלמודה וממורמרת ומלאת יאוש, הנה אין אדם חי לעולם, וסוף סוף יבוא יום שיעמוד לפני ביד של מעלה, וישאלו אותו למה ומדוע שפך דמה של בתו, וכל התיירוצים שכאילו כיון לטובת בתו וכו', לא יתקבלו בשמים כלל וכלל, כי שם המדות מבוררים, ומה שעושה מפני תאות הכבוד [והממון], הדבר נראה בחוץ, על דרך שאמרו חז"ל נשמתו של אדם מעידה בו, ומה יענה ביום דין, ואנה יברח ויטמין עצמו ממדת הדין, וכ"כ הילקוט יוסף [שובע שמחות, מהדורת תשס"ה, ח"א עמ' לו'].

כתב החזו"א [ח"א סי' קסד'] שלפעמים אנשים מדקדקים בענייני ממון שהאשה מביאה מבית אביה, שהרחיקום רבותינו, שהממון שאדם לוקח עם אשתו אינו ממון של יושר, וכל העושה כן מקרי נושא אשה לשם ממון, וסיים הרמ"א שכל מה שיתנו יקח בעין יפה ר"ל בין רב למעט ואז יצליח, והצלחה שמבטיח הרמ"א ודאי עדיפה מהשתדלות.

כתב הרש"ל הגר"י יוסף שליט"א [ילקוט יוסף, שובע שמחות, מהד' שנת תשנח', א' עמ' לה', בהערה] בשם מרן מלכא רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל שתמיד היה מזהיר בשידוכין שלא להכריח את הצדדים ליתן יותר ממה שהם יכולים, די ש לחוש בזה לממון שלא ביושר שאין רואים בזה סימן ברכה. אמנם בודאי שעל ההורים של החתן והכלה לעשות מאמץ ולחסוך ממאכלם ופתם כדי שיוכלו להשיא את בתם או בנם, ובפרט אם החתן הוא בן תורה שתורתו אומנותו, וכבר אמרו חז"ל אם בקשת לעשות צדקה עשה עם עמלי התורה. ובודאי שמותר ליתן ממעשר כספים עבור הבן, ודעת מרן מלכא שהאב יכול כמה שנים לפני החתונה לחסוך את רוב כספי המעשר כספים ולייחסם בחשבון הבנק עבור בנו, ובפרט לנו הספרדים שאין חיוב מן הדין במעשר כספים אלא מצד מנהג, כמבואר בשו"ת יחוה דעת [ח"ג סי' ער']. ובאמת כמה דואב הלב לראות בני ישיבה שאין ההורים עוזרים להם כדבעי כאשר על שלחנם עולים מידי יום סעודות כיד המלך, ומבזבזים את כספם על מסיבות אירוסין וכו', במקום לעזור לחתן ולכלה לבנות בית בישראל, והרי הרמב"ם [אישות ב' א'] ומרן השו"ע [סי' נח' ס"א] פסקו להלכה: ציוו חכמים שיתן אדם מנכסין מעט לבתו וזהו הנקרא פרנסה, אבל אם היה עשיר הרי זה ראוי ליתן לה לפי עושרו, כמבואר בגמ' קידושין ל' ובגמ' כתובות נב:, וכתב הראב"ן [ח' כתובות נב:] שהמצוה להשיא לבנו אשה היא שיתעסק בזיווגו ליתן לו ממונו, כדאמרין [ירמיהו כט' ו'] "קחו לבניכם נשים" וכמה אתה נותן לבנך כך וכך, וכ"כ הלב חיים [למהר"ח פלאגי ח"ב סי' קסו'], והוסיף שחיוב זה שחייב אדם להשיא אשה לבנו הוא ע"י הוצאת ממונו ולא זו בלבד צרכי החופה אלא אף יותר מזה, לשלוח תכשיטים לכלה הוי בכלל חיוב זה, כמבואר בשו"ת מהרי"ט [ח"ב סי' כז'].

נחלקו האחרונים: האם יכול מכספי המעשר לתת נדוניה לבניו ובנותיו או לקנות להם לצורך נישואיהם רהיטים ומוצרי חשמל?

(1) שו"ת יחוה דעת [ח"ג סי' ער'] סובר למסקנה שרשאי לסייע ממעות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים וכו'.

(2) הגר"ש אלישיב זצוק"ל [קובץ מבקשי תורה קובץ כג' עמ' מח'] סובר שיש לחלק, שאם כבר התחייב לתת לנישואי בניו ובנותיו, אינו יכול לפרוע סך זה מכספי מעשר, אבל קודם שנתחייב לתת להם, יכול להתחייב על סמך כספי המעשר שברשותו [אלא שצריך לתת לאחרים לפחות חמש אחוז מהמעשרות].

נחלקו האחרונים: מאיזה גיל יכול להפריש מעשר השייכים לעניים לצורך נישואי בניו ובנותיו?

(1) הגר"ש אלישיב [קובץ מבקשי תורה קובץ כג' עמ' מז'] סובר כיון שכספי המעשר שייכים לעניים, א"כ דוקא סמוך לפרקן

רשאי להפריש מכספי מעשר ולחסוך עבור נישואיהם, וגדר הגיעו לפרקן הוא בבנות מגיל שבע עשרה ובבנים מגיל שמונה עשרה.

(2) הגר"ש וזנאר [שם בקובץ מבקשי תורה] סובר שהגדר שמי שבניו הגיעו לגיל אחת עשרה, ודעתו נתונה כבר לחסוך עבורם, ואינו מחליף רהיטי הבית כדרך שאר אינשי ובמקום זה חוסך עבורם, כבר מקרי סמוך לפרקן ומותר להפריש עבורם מכספי מעשר.

(3) שו"ת יחיה דעת [ח"ג סי' עו] לא נחת לחלק בגילאים, ואולי בגלל שלספרדים אין חיוב מן הדין במעשר כספים

אלא מצד מנהג, ולכן מגיל שש ומעלה יכול לחסוך מכספי מעשר לצורך נישואי בניו ובנותיו הקטנים עד שיגיעו לפרקן. דכיון שחיוב מעשר כספים הוא לכל היותר מדרבנן, ולדעת הרבה פוסקים הוא בגדר מנהג, שלדעת הב"ח [יו"ד סוסי' שלא] אין מעשר כספים נוהג לא מהתורה ולא מדרבנן, וכ"כ שו"ת שבו"י [ח"ב סי' פה] ושו"ת חווי"י [סי' רכד], ולדעת מהר"ם מרוטנבורג [ד"פ סי' עד] אינו אלא בגדר מנהג, וכ"כ הצדקה ומשפט [כלוי פ"ו הערה יד], שו"ת אגר"מ [חיו"ד סי' קמד] והבית חתנים [להגר"מ פנירי שליט"א, ח"א פ"א ס"ז עמ' טו' בהערה].

..~..

מסקנה לדינא

..~..

נושא א' - אין לחתן לריב עבור נדונית אשתו

(א) מי שמקפיד ומתקוטט בעבור נכסי אשתו אינו מצליח, ומאבד את כל ממונו, ואין זיווגו עולה יפה, ומוליד בנים שאינם מהוגנים, ואינו ממון של יושר [אורחות חיים ח"ב הל' כתובות סי' ג', רמ"א כאן, הח"מ א' והב"ש ב'], אבל אם הורי אשתו רוצים לתת לו מרצונם, אין שום איסור [הבית הלל כאן]. (ב) אין להורות היתר לעצמו לסחוט כספים מחמיו וחמותו, אפי' שהוא עני שלא יכול לפרנס א"ע, לא יעגן א"ע, וחייב לישא אשה [שו"ת חת"ס אה"ע ח"א סי' קנ'], ואפי' הובטחה לו נדוניה ולא ניתנה לבסוף, אע"פ שהעושים כן עושים מעשה נבלה, מ"מ אין לו לעכב את נישואיו בגלל זה [תוכחת חיים]. (ג) אין לאדם לאחר זמן הנישואין בגלל שאין לו לולה עדיין עבודה קבועה, אלא יבטח בה' שנותן לחם לכל בשר שיזמין לו לולה פרנסתם [אגר"מ אור"ח ח"ד סי' קיח]. (ד) אם החתן נשבע לישא אשה פלוגית בתנאי שיתנו לו נדוניה ועשו קידושין, ואין לאבי הבת נדוניה לתת לו כפי שהבטיח, יכול לגרשה בע"כ, כי בזה ר"ג לא תיקן את תקנתו [שו"ת פני משה ח"א סי' עז], וה"ה אם כנס ולאחר מכן נתגלתה התרמית שיכול לגרשה בע"כ [שו"ת חת"ס חאה"ע ח"א סי' קנ'].

נושא ב' - חיוב נדוניה לילדיו

(א) האב צריך לדאוג לנדונית בתו כדי להשיאה מהר ולפי כבודה [קידושין ל: כתובות נב:], אמנם יש לשים לב שלא להכריח את הצדדים לתת יותר ממה שהם יכולים, ויש לחוש לזה לממון שלא ביושר שאין רואים בו סימן ברכה, אלא על ההורים של החתן והכלה לעשות מאמץ ולחסוך ממאכלם ופתם כדי להשיא את בתם או את בנם בכבוד הראוי להם [ילקוט יוסף, שובע שמחות, מהר" שנת תשנח, ח"א עמ' לה' בהערה]. (ב) אבי החתן והכלה יכולים לקנות דירה או רהיטי הבית מכספי מעשר [יחיה דעת ח"ג סי' עו], ויכול להפריש מכספי מעשר לחתונת או לקנית דירה ורהיטים לילדיו מגיל שש [שם].

סעיף ב'

[א] כל המשפחות בחזקת כשרות ומותר לישא מהם לכתחלה. [ב] ואף על פי כן אם ראית שתי משפחות שמתגרות זו בזו תמיד [או שני בני אדם שמתגרים זה בזה] [בפ"י יוחסין], או ראית משפחה שהיא בעלת מצה ומריבה תמיד. [ג] או ראית איש שהוא מריבה עם הכל ועז פנים ביותר, חוששין להם וראוי להתרחק מהם, שאלו סימני פסלות הם. [ד] וכן כל הפוסל אחרים

פסקים והלכות

בכוללים דמותר לבטל תורה למצוה
דאל"כ לא יצליח לאסוף כסף.

כסף לנשואי ילדים

מי שיש לו הכנסה קבועה המספקת לו
לצרכיו, אולם אין לו כסף לצורך
נישואי ילדיו, אם כבר התחייב לצורך
נישואי ילדיו ועל כן מצטמצם בצרכיו כדי
שיוכל לשלם את התחייבותו לנישואי ילדיו
ואת חובתו, אפשר לצאת בו יד"ח
מתנות לאביונים.

ההנהגה הנכונה בכסף העודף

הגאון רבי יוסף שלו' אלישיב זצ"ל

נשאל רבנו: האם **כספים** שנשארים
פנויים מהכנסות חודשיות להפקיד
בגמ"ח, או בתכנית חסכון נושאת
רווחים בבנק, כדי שיהיה קל יותר
להשיא את הילדים.

שאל אותו רבנו: מה לדעתך החפץ
חיים היה עושה, ענה לו: היה מפקיד
בגמ"ח. אמר לו רבנו: החפץ חיים היה
עושה כך, וגם לנו כדאי לעשות כך.

הוסיף ושאל: מה לעשות עם כספי
הביטוח שהשיבה הפקידה עבורי
בבנק. השיב רבינו: תוציא. אמנם אם
צריך לשלם קנס על שבירת התכנית,
אינך מחוייב [א.ה. קצת צ"ע לשון 'מחוייב' הרי
זה רק המלצה לנהוג כך, ולא חיוב].

פסקים והלכות

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

ששמעתי מפ"ק

הגאון רבי יוסף שוב שליט"א

מו"צ בירושלים עיה"ק ובמודיעין עילית

עני שיכול לעבוד ולהרויח

עני שאין לו כסף כיון שאינו עובד, אולם
יכול לעבוד ולהרויח ואין תורתו
אמונתו, אין מחויבין לתת לו.

גדר קרוב לקדימה בצדקה

הגדר של קרוב לגבי דין קדימה בצדקה זה
עד שלישי בשלישי.

עני שיש לו דירה להשקעה

מי שיש לו כסף בתכנית חסכון או דירה
להשקעה וכדומה שמשאיר את זה כדי
לחתן את ילדיו ואין לו כסף לחיי יום יום
יש בזה משום צדקה לתמוך בו דזה נכנס
בגדר של בכדי מחסורו דאנשים מרגישים
שהם צריכים את זה אולם עדיף לתת את
כספי הצדקה לעני אחר.

לאסוף צדקה באמצע הסדר

מותר לאסוף לצדקה באמצע הסדר

764.....	בין חסד לנושא בעול	233	קנה ע"מ לתת הפרס לצדקה
765	גדול אף בדמיון למידותיו	233	קניית כרטיס הגרלה
771.....	גם כשאין תועלת	251.....	קניית ספר מהמחבר
766	האדם לא לעצמו נברא	250	קניית ספרים
769.....	הזכרת נשמות כשיש חתן	217.....	קניית ספרים בכספי מעשר
768	השתתפות בצער	217.....	קניית תפילין מכספי מעשר
762.....	והלכת בדרכיו	222	קניית כרטיס הגרלה ממעשר
776.....	והלכת בדרכיו	216.....	קניית עליה מכספי מעשר
101.....	וירא בסבלותם	250	קרוביו וקרובי אשתו
98.....	זה הבן שלי	242	קשה לו להפריש מיד
761.....	לירד אל הפרטים	227	ראש כולל שדורש מע"כ
762.....	לרעות בצאן עמו	231.....	רואים ישועות
103	מאזין שוועה	236	רווח דירה שהתייקרה
761.....	מידה בפני עצמה	220	ריווח מפירות ערך המטבע
760	מיקל מן הקושי	217.....	שימוש לצורך עליה לא"י
112.....	ממונים לאסוף הספרים	224	שימוש במעשר לקבורת אביו
776.....	ממצות הצדקה	212.....	שיעור ההפרשה
112.....	מצוה לסדר הספרים בארון	251.....	שכר לימוד בניו
765	נושא בעול גדול מחסד	252	תכנית חסכון לנישואי ילדיו
768	נכנס במקום חבירו	244	תלושים ושוברי קניה
761.....	נכנס תחת עולו	212.....	תנאי במי שכבר הפריש
766	סובל את מידותיו	223	תנאי בקניית כרטיס הגרלה
770.....	שהשמחה במעונו בברית	243	תנאי להבא
103	שנתבשר בשורות טובות	203	תקופת חישוב הרווחים
	ערב	220	תשלום זמן עבודה למעשר
122.....	דין ערב סתם	248	תשלומי ביטוח לאומי
121.....	הלכות הלואה וערב		מצוה
122.....	חובת הערב לשלם	110.....	עוסק במצוה
128	חתימת ערבויות		נושא בעול עם חברו
123.....	חתם ואיש אחר לזה		
123.....	לוה שחתם ולא הכירוהו	103	אבן על הלב
122.....	ערב שאין דעתו לשלם	769.....	אמירת תחנון כשיש חתן